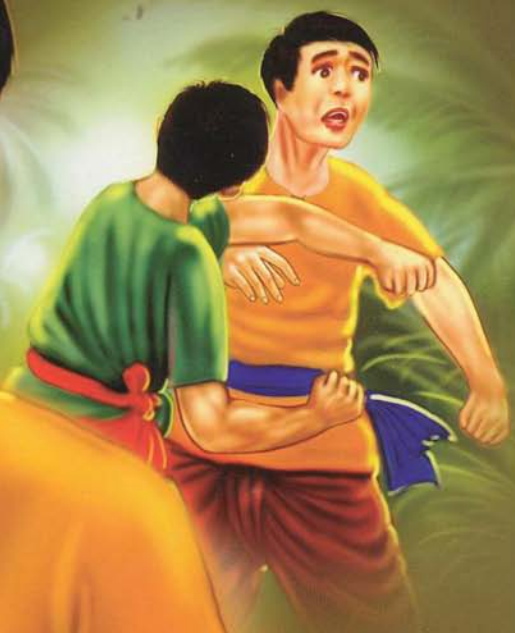
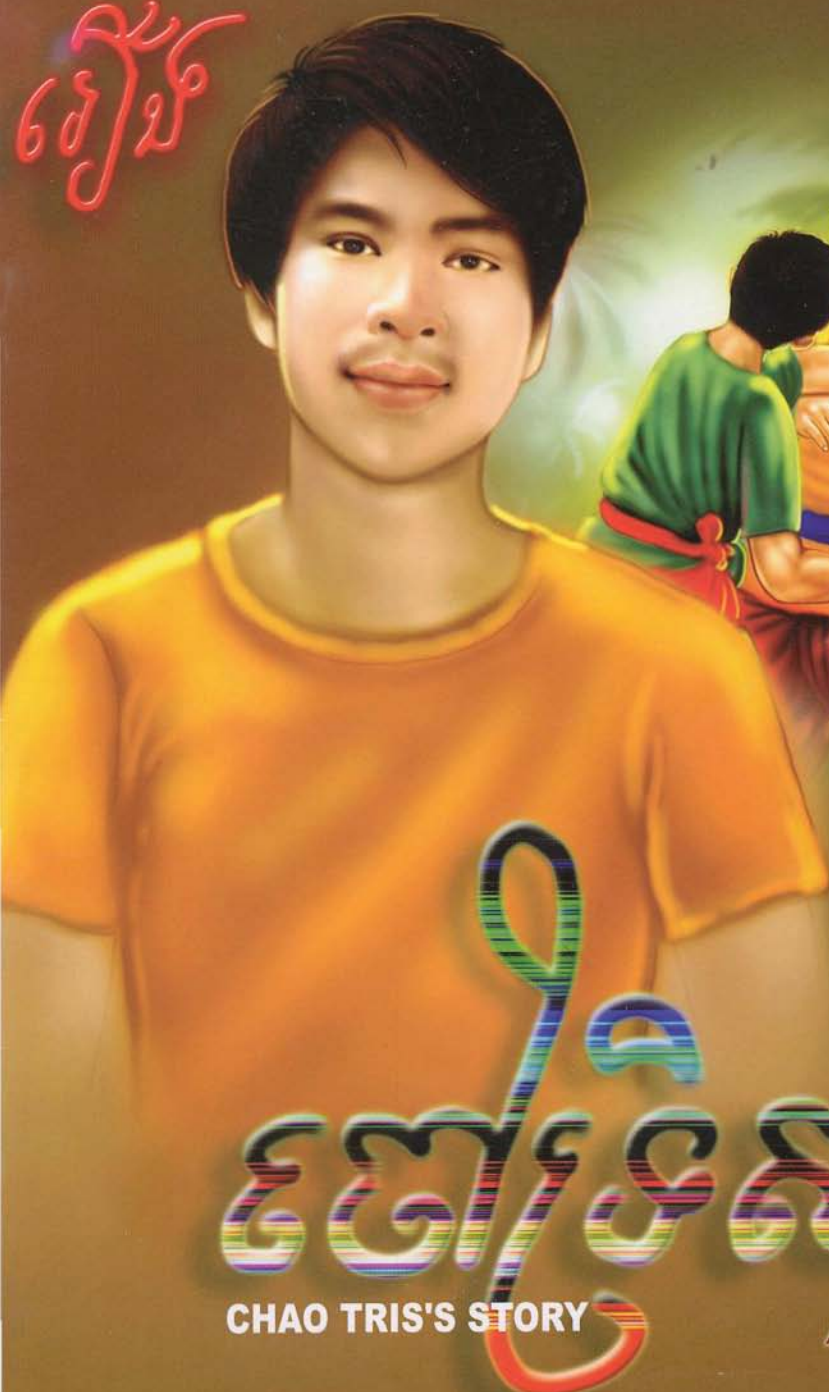
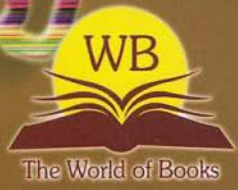

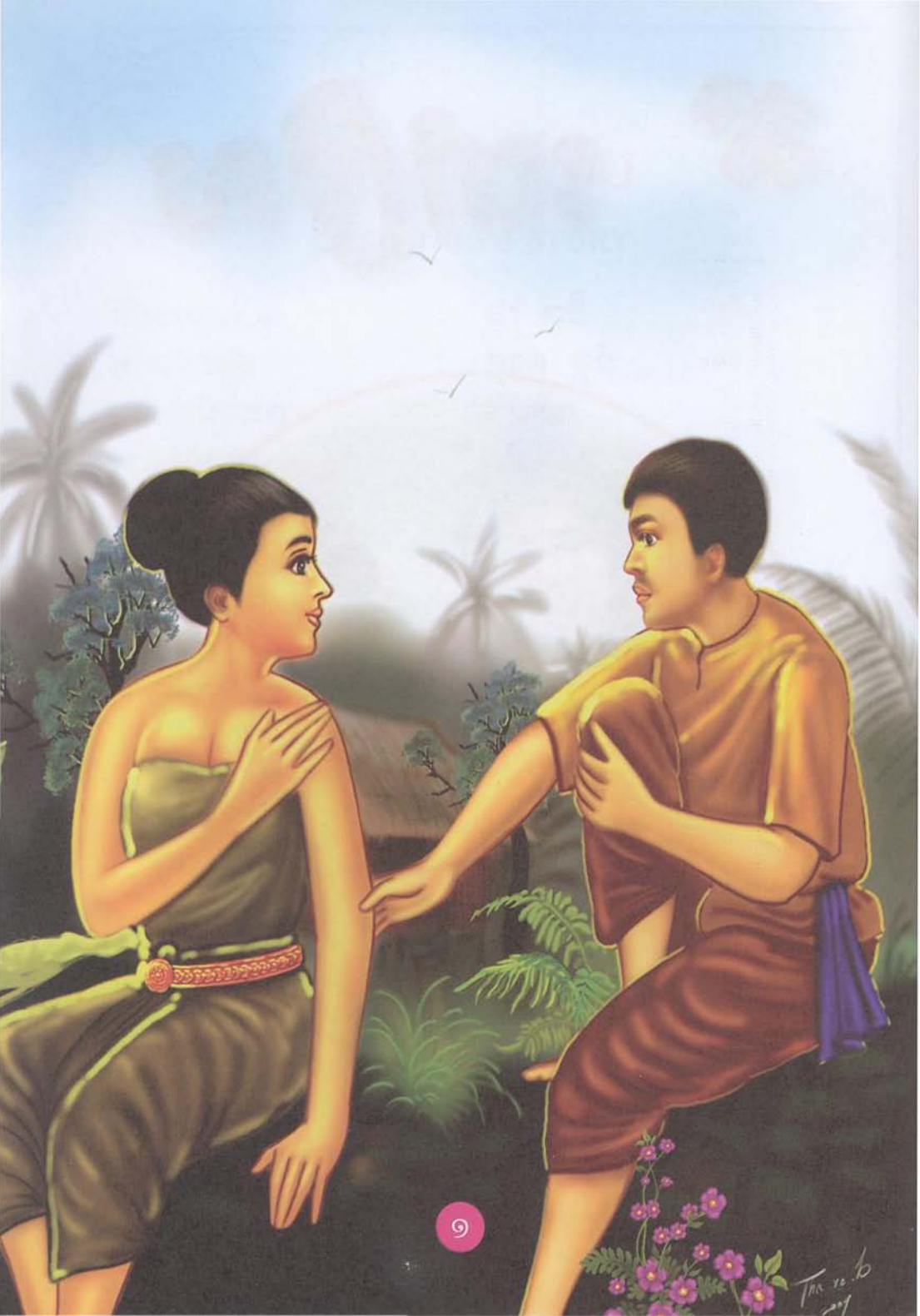
ချော
ထြိတ်

ချောထြိတ်

CHAO TRIS'S STORY

មានបុរសម្នាក់ឈ្មោះចៅទ្រិស ជាអ្នកនៅស្រុកចំការ លើបានមកនៅក្នុងក្រុងព្រះនគរ ហើយបានយកស្ត្រីជាអ្នក រស់នៅក្នុងរាំងជាប្រពន្ធ ។ ឯនាងភរិយានោះ តែប្តីរួចផុរៈ ការកាលណា តែងបង្រៀនប្តីអោយរៀនពាក្យ រាជសព្ទ "ពាក្យស្តេច" រឿយៗព្រោះខ្លួន នៅបំរើពួករាជ ត្រកូលក្នុង ព្រះរាជរាំង ។ ឯចៅទ្រិសឧស្សាហ៍ ទន្ទេញរាជសព្ទចាំបាន ស្ទាត់គ្រប់សព្ទតែពុំមាន ប្រាជ្ញានិងគិតថា សព្ទអស់នេះ និយាយបានតែចំពោះត្រកូលស្តេចនោះទេបែរជាគិតសំគាល់ ថាសព្ទអស់នោះប្រើបានទូទៅទាំងអស់គ្រប់រូបមនុស្ស ។

There was a man named Chao Tris, originally a resident of the Chamkar Leu district, who moved to live in Preah Nokor city and married a lady living in the Royal Palace. Whenever her husband's work was done, she often taught her husband royal vocabulary (terms used for the royal family) because she serves the royal family in the Royal Palace. Chao Tris was industrious in memorizing the royal terms, until he remembered all the terms; however, he was not smart enough to realize that these terms could be used only for the royal family, so he used those terms to talk to all people;

មានថ្ងៃមួយចៅទ្រិសទៅរកនេសាទត្រីក្នុងទន្លេ ពេលបានត្រី
ហើយក៏ដាក់ទូកចែវទៅលក់នៅ កំពង់ផ្សារត្រីហើយស្រែក
ពពាយនាយថា "អី !អស់លោកអ្នកទាំងអស់គ្នា សូមញើញ
យាងចុះមកទិញមធ្លាយកទៅធ្វើក្រយាស្មោយ សោយតាម
ក្តីប្រាថ្នា" ។

One day Chao Tris went to go fishing at the river. After
catching a fish, he put it into the boat and rowed it to sell at the
fish market and shouted in order to sell his fish: "Hey! Ladies
and gentlemen, please yeang (come) to buy machha (fish) to
make kraya (royal meal) for soy (eating) as you wish; "

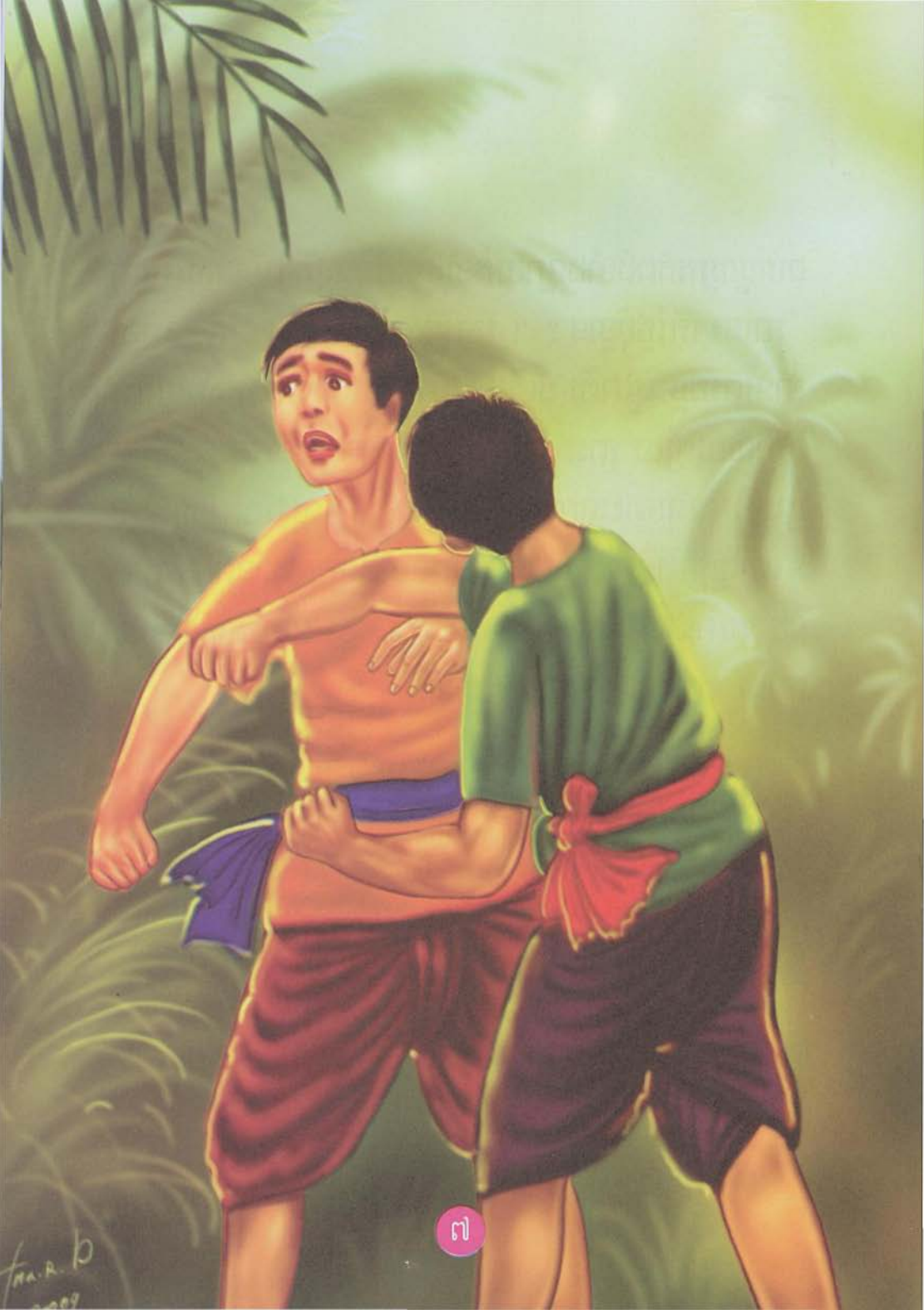

ឯបណ្តាអ្នកកំពុងទាំងឡាយក៏នាំគ្នាទៅទិញត្រី ហើយសួរថ្លៃថា
 "អាណេះ តើថ្លៃប៉ុន្មាន ? ។ ចៅច្រីសក៏ប្រាប់ថា ? " អាណេះនៅ
 មានព្រះជន្ម ថ្លៃវាពីរ ដំឡឹង ។ អា នុ៎ះ ទើបតែនឹងសោយព្រះ
 វិលាស័យក្ស័យ ព្រះជន្ម ថ្លៃវាតែមួយតំឡឹងពីរទេអាណុ៎ះបែក
 ព្រះសិរចេញព្រះលោហិតនៅស្រស់ៗ ថ្លៃវាតែប្រាំបាទទេ
 អញ្ជើញទ្រង់ទិញយកចុះ" ឯជនទាំងឡាយបានឮ ចៅនេះ
 និយាយរាជសព្ទ ដូច្នោះអ្នកខ្លះសើច អ្នកខ្លះ ហាមថាកុំនិយាយ
 យ៉ាងហ្នឹង ជាទីរំខានត្រចៀកគេណាស់ ។

People living along the riverbank went to buy the fish and asked: "how much is this one? Chao Tris told them "This one is still *mean preahchun* (alive), and costs two taels. That one just *soy preahvilay khsay preahchun mea* (died), it cost only one tael; that one broke *preah se* (royal head) so *preah lohit* (royal blood) flowed, but it is still fresh, and costs five bahts; *trung* (your royal highness) is kindly requested to buy it. " Some people, after hearing the man using the royal terms, laughed, some warned him not to speak like that, as it really worried them;

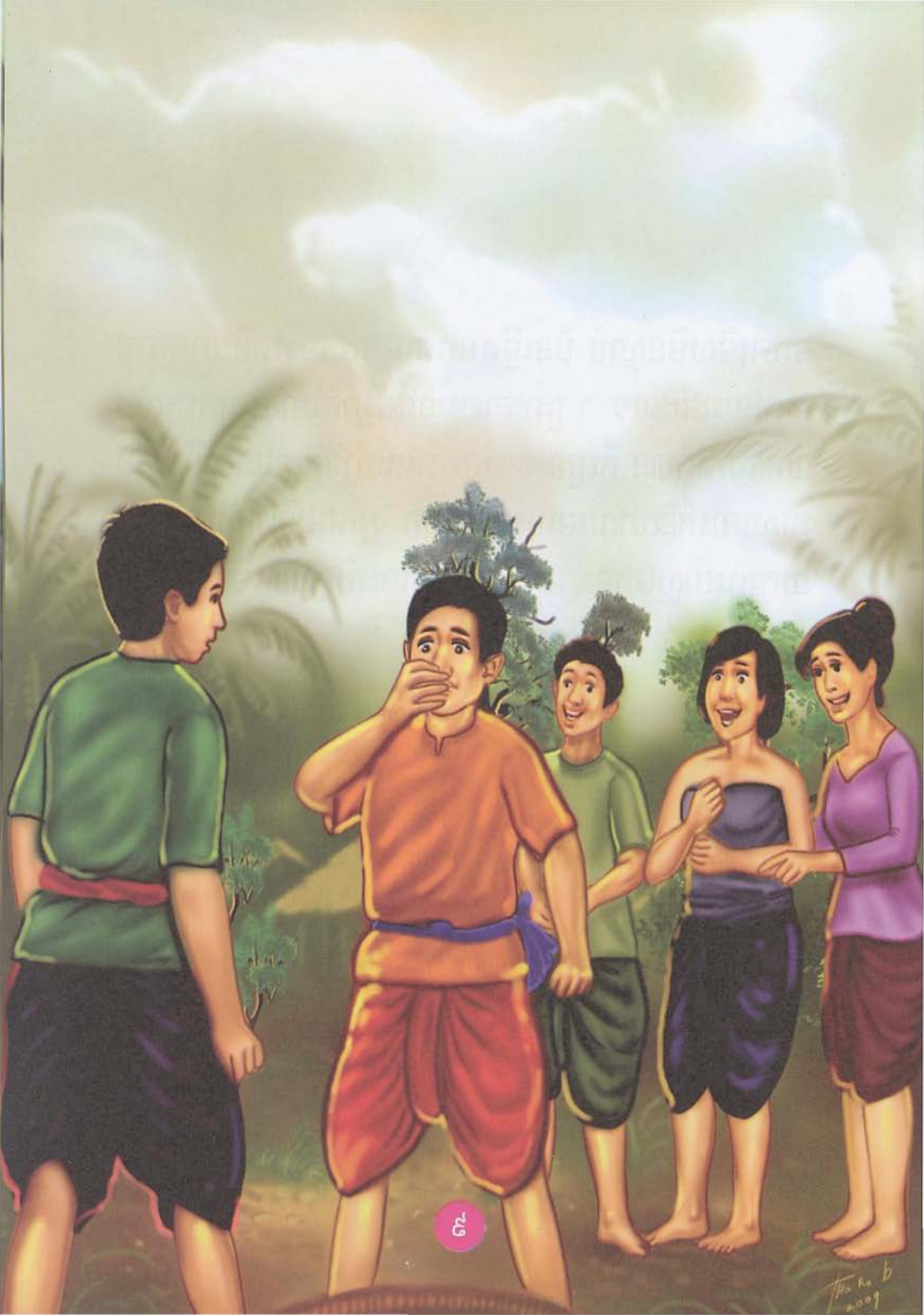

ឯចៅទ្រិសមិនស្តាប់ មិនធ្វើតាមគេបង្គាប់ ចេះតែនិយាយរាជសព្ទនោះដដែលៗ ។ គ្រានោះមានចៅម្នាក់រំខានត្រចៀកខ្លាំងណាស់អត់ពុំបាន ក៏ក្រោកទៅទះមាត់ចៅទ្រិសៗដោយខឹង នឹងបុរសនោះក៏និយាយទៅបុរសនោះថា " អ្នកឯងទិញត្រីហេតុអ្វីក៏យកព្រះហស្ថមកទះព្រះឱស្ឋខ្ញុំយ៉ាងនេះបើអ្នកឯងមិនទ្រង់ទិញក៏តាមព្រះរាជហឫទ័យចុះអេះ" ។

Chao Tris did not listen and completely did not follow these instructions, and still used the royal terms. At that time, there was a man who was extremely disturbed by the royal terms and could no long bear it, and got up to slap Chao Tris's mouth. Being angry with that man, he said to the man: "you buy fish, why do you use your preah hoas (royal hand) to slap my preah oas (royal mouth) like that, if trung (your royal highness) does not wish to buy it, it is up to your preah reach haratey (royal mind);"

ឯអ្នកដែលទះនឹងអ្នកទិញទាំងអស់នោះ លុះបានឮពាក្យ
 ចៅនោះនិយាយដូច្នោះ ក៏នាំគ្នាសើចកងរំពងឡើងហើយ
 តិះដៀលថា " អ្នកឯងនេះជាមនុស្សមិនដឹងប្រមាណក្នុង
 ពាក្យនិយាយគួរឬមិនគួរ រាជសព្ទនេះ សម្រាប់និយាយតែ
 ក្នុងរាជត្រកូលមានស្តេចគ្រងរាជ្យជាដើម ។ មិនដែល
 មានយកមកនិយាយលាយរាស្ត្រ សព្វស្តាប់ទៅរំខានត្រ-
 ច្បឹក យ៉ាងនេះទេ នែ ចៅឯងកុំនិយាយពាក្យស្តេចបញ្ចូល
 នឹង ពាក្យរាស្ត្រទៀតឡើយ " ។

The slapper and all the buyers, upon hearing Chao Tris say this, laughed heartily and insulted [him, saying]: "you are a person who does not know how to speak language or when it is appropriate to use these royal terms, which are only for use in the royal family. They must not be used with people and it is very upsetting to hear it, please do not use royal terms [mixed] with the subjects' terms;"

ឯចៅទ្រិស លុះបានឮគេត្មះដៀលដូច្នោះ ក៏នឹកខឹងមហិមា
 តែមិនហ៊ានថាអ្វីតនឹងគេទៅទៀត ខំឆ្លៀតលក់ ត្រី ទាល់
 តែអស់ ហើយក៏ថែវទូកវិលទៅផ្ទះវិញ ។

Chao Tris, upon hearing this insult, became really enrged, but
 dared not argue back, but tried to sell all the fish and row the
 boat back home;

លុះដល់ហើយក៏បន្ទោស ប្រពន្ធថា " អើ ម៉ែអាទូច ឯង
 បង្ហាត់អញអោយរៀនរាជសព្ទនោះ អញខំទន្ទេញទំរាំចាំចេះ
 បាន ឥឡូវនេះត្រឡប់ជាមានគ្រោះ អោយគេគោះមាត់
 សឹងនឹងបែក" ថាហើយក៏នាំសេចក្តីដែលខ្លួនទៅលក់ត្រីបាន
 ពោលរាជសព្ទត្រូវអ្នកផ្សារគេទះមាត់ឃាត់មិនអោយនិយាយ
 នោះ មកសារសព្ទប្រាប់ប្រពន្ធសព្ទប្រការ ។

Upon arriving home, he blamed his wife "Hey, Atouch's
 mother, you taught me the royal terms and I tried to memorize
 them, but now I have been slapped on the mouth." After
 saying this, he told his wife the story of taking the fish to sell
 and saying the royal terms, and being slapped on the mouth
 by the people at the market who prohibited him from
 using [the terms] from beginning to end;

ឯនាងភរិយាដឹងការដូច្នោះក៏សើចញឹមៗ ហើយថា "ខ្ញុំឱ្យអ្នក
រៀនរាជសព្ទទុកសម្រាប់និយាយតែក្នុងរាជត្រកូលទេ នឹង
មិនបាន អោយទៅនិយាយលាយនឹងរាស្ត្រសព្ទ គឺភាសា
រាស្ត្រនោះកាលណា ខ្ញុំនឹងស្មានថាអ្នកដឹងសេចក្តីអស់ហើយ
បានជាមិនហាម អ្នកក្នុងការនិយាយ នឹងរាស្ត្រដូចគ្នានោះ
ចាប់ពីថ្ងៃនេះតទៅចូរអ្នកចាំទុកចុះ បើបានទៅគាល់ព្រះ-
បរម រាជាចាំអ្នក និយាយរាជសព្ទនេះ បើនិយាយ ជាមួយនឹង
រាស្ត្រដូចគ្នាទេ ត្រូវនិយាយរាស្ត្រសព្ទតាមធម្មតា ទៅចុះ" ។

The wife, after hearing this, laughed a little and said "I asked you to study royal terms to be used only in the royal family and did not tell you to use them with the subjects' terms, which is the people's language. I assumed that you already understood and did not ban you from speaking the same to ordinary people. From now on, please remember, when you went to pay a courtesy visit to His Majesty the King, you must use the royal terms, and if you speak to ordinary people, you must use the subjects' terms."

